

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายที่มุ่งศึกษาถึงอนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภายในปี พ.ศ. 2540 โดยใช้วิธีการศึกษา 3 วิธีด้วยกัน คือ

1. ใช้เทคนิค EFR (Ethnographic Futures Research) กับผู้รู้กลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการเกี่ยวกับหอพักนิสิต
2. ใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) กับผู้รู้กลุ่มปฏิบัติการเกี่ยวกับหอพักนิสิต
3. ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลการวิเคราะห์มาประกอบการพิจารณา ผลการวิจัยที่ได้จากการใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตทั้ง 2 เทคนิควิธีนี้ ที่กล่าวข้างต้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สาเหตุที่เลือกใช้เทคนิค EFR และเทคนิค EDFR ในการวิจัยอนาคตครั้งนี้เพราะว่าเทคนิคการวิจัยทั้ง 2 เทคนิควิธีนี้ มีลักษณะเด่นที่สามารถนำมาซึ่งข้อมูลที่จะตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งศึกษาอนาคตได้อย่างถูกต้องชัดเจนและครอบคลุมมากกว่าเทคนิคการวิจัยอนาคตอื่น ๆ แต่ที่จำเป็นต้องใช้ทั้งสองเทคนิควิธีนี้ทั้ง ๆ ที่การวางแผนการวิจัยแต่เดิมมุ่งที่จะใช้เฉพาะเทคนิค EDFR เพราะหลังจากการสัมภาษณ์ตามระเบียบวิธีการของเทคนิค EFR กับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยทุกคนแล้ว ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลที่ได้จากการสร้างภาพในอนาคตของผู้รู้กลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการส่วนมากเป็นไปในทางเดียวกันและคล้ายคลึงกันมาก ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีภาระหน้าที่งานที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมากมายทำให้ไม่ค่อยมีเวลามากนัก และเพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนเวลาของกลุ่มตัวอย่างมากเกินไป แต่ในขณะที่เดียวกันก็ได้ข้อมูลที่จะมาสรุปเป็นอนาคตภาพของหอพักนิสิตได้อย่างถูกต้องเที่ยงตรงและครอบคลุม เทคนิค EFR จึงเหมาะสมที่สุดสำหรับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยกลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการนี้

กลุ่มตัวอย่างการวิจัย

การเลือกกลุ่มผู้รู้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เลือกโดยอาศัยแนวความคิดเชิงระบบที่มีความเชื่อว่า การที่จะบริหารหรือพัฒนากิจการใดให้ได้ผลดีนั้นจำเป็นต้องเป็นผู้บริหารและบุคคลในทุกระบบ และทุกสถาบันจะต้องร่วมมือกันทำจะทำเพียงคนเดียว หรือสถาบันเดียวย่อมประสบความสำเร็จยาก นอกจากนี้บุคคลในแต่ละวงการย่อมมีความเชี่ยวชาญในสาขาของตนและทุกคนต่างก็มีส่วนร่วมในการบริหารและการพัฒนาสังคมของตนทั้งสิ้น สังคมของเขาจะพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพถ้าแต่ละคนในแต่ละวงการช่วยกัน เสริมสร้างในส่วนที่เขาจะทำได้อย่างเต็มที่ (จุมพล พูลภัทรชีวิน 2528) กลุ่มผู้รู้ในการวิจัยครั้งนี้จึงประกอบไปด้วยผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตและฝ่ายวางแผนและพัฒนาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักวิชาการด้านงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา อนุสาสก์และผู้ช่วยอนุสาสก์หอพักนิสิต หัวหน้าหน่วยหอพักนิสิต และนิสิตที่พักอาศัยอยู่ในหอพักนิสิต และด้วยเหตุที่ว่าการวิจัยครั้งนี้ใช้ 2 เทคนิควิธี ที่มีแนวความคิดพื้นฐานเบื้องต้นเหมือนกัน ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างการวิจัยจึงดำเนินการร่วมกันตามลำดับขั้นดังนี้

1. กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยซึ่งประกอบด้วยผู้รู้ 2 กลุ่ม คือ

1.1 ผู้รู้กลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการเกี่ยวกับหอพักนิสิต คือผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

1.1.1 เป็นผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา เลขานุการฝ่ายกิจการนิสิต ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต ผู้อำนวยการกองอาคารสถานที่ หัวหน้างานบริการและสวัสดิการ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยดำรงตำแหน่งดังกล่าว เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี และอยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2514 ถึงปัจจุบัน และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

หรือ 1.1.2 เป็นอาจารย์ผู้สอนอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบันนี้และมีระยะเวลาการสอนอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่น้อยกว่า 4 ปี มีประสบการณ์ความรู้และผลงานทางวิชาการด้านงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา มีวุฒิทางการศึกษาดั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไปและเป็นผู้ที่มีส่วนร่วม หรือให้ความสนใจเกี่ยวกับการบริหาร และการดำเนินงานของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาโดยตลอด

1.2 ผู้รู้กลุ่มปฏิบัติการเกี่ยวกับหอพักนิสิต คือ ผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

1.2.1 เป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งอนุสาสก์ ผู้ช่วยอนุสาสก์หรือหัวหน้าหน่วยหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยดำรงตำแหน่งดังกล่าว และ/หรือ ทำงานด้านบุคลากรนิสิตนักศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี และอยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2514 ถึงปัจจุบัน และขณะนี้ยังปฏิบัติหน้าที่ราชการอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานิสิตหอพัก ตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวด้วย

หรือ 1.2.2 เป็นนิสิตหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีระยะเวลาการพักอาศัยอยู่ในหอพักนิสิตเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี และอยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2514 ถึงปัจจุบัน รวมทั้งเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของหอพักด้วยดีตลอดระยะเวลาที่อยู่ในหอพัก และยังคงติดต่อสัมพันธ์รับทราบข่าวความเคลื่อนไหวของหอพักนิสิตมาโดยตลอด

2. ผู้วิจัยเลือกผู้รู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว จำนวน 12 คน (ดังรายละเอียดในภาคผนวก) แล้วติดต่อขอความร่วมมือในการเสนอรายชื่อผู้รู้เกี่ยวกับหอพักนิสิตคนอื่นๆ ตามเกณฑ์ข้างต้น จำนวนมากที่สุดเท่าที่สามารถจะเสนอได้

3. ผู้วิจัยนำรายชื่อที่ได้รับการเสนอชื่อมาจัดเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย แล้วคัดเลือกผู้รู้ทั้งกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มปฏิบัติการเกี่ยวกับหอพักนิสิต ที่ได้รับการเสนอชื่อซ้ำกันด้วยความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป ส่วนผู้รู้ที่เป็นนักวิชาการนั้น คัดเลือกเฉพาะผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อซ้ำด้วยความถี่ตั้งแต่ 2 ขึ้นไป ทำให้ได้รายชื่อผู้รู้ทั้งสิ้น 37คน เป็นผู้รู้กลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการจำนวน 10 คน เป็นผู้รู้กลุ่มปฏิบัติการ จำนวน 27 คน แต่ทั้งนี้ผู้รู้ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยทั้งสิ้น 34 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์ผู้รู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนด้วยวิธีการสัมภาษณ์ตามระเบียบวิธีการสัมภาษณ์ของเทคนิค EFR ซึ่งไม่มีการกำหนดรูปแบบการสัมภาษณ์แน่นอนตายตัว

กรอบ (Frame) การสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจึงเป็นเพียงโครงส่วนหนึ่งของผู้สัมภาษณ์ที่สามารถเพิ่มเติมได้ตลอดเวลาการเก็บข้อมูล สำหรับตัวอย่างคำถามในการสัมภาษณ์นั้น ดูในภาคผนวก และด้วยเหตุที่ว่าการสร้างกรอบการสัมภาษณ์ขั้นต้นนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสาร วารสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมทั้งสัมภาษณ์นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยปิ ด 1 ท่านคือ รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนาวั ชจรศิลป์ รองอธิการบดี ฝ่ายกิจการนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และของมหาวิทยาลัยเปิดอีก 1 ท่านคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ จรรย์ยานนท์ อธิการบดี ฝ่ายกิจการนิสิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ท่านนี้ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของหอพักนิสิตโดยทั่ว ๆ ไป ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ในอนาคต พร้อมทั้งคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตภาพทางบวก อนาคตภาพทางลบ และอนาคตภาพที่เป็นไปได้มากที่สุดของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำให้ได้ส่วนหนึ่งของกรอบ (Frame) การสัมภาษณ์ครั้งนี้ค่อนข้างจะครอบคลุมมากขึ้น หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ตั้งคำถามจำแนกตามหัวข้อเรื่อง ซึ่งมีพื้นฐานการแบ่งตามประเภทของสภาพแวดล้อม (Context) ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำไปทดลองสัมภาษณ์กับนิสิตหอพักจำนวน 5 คน พร้อมกับนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจากการทดลองสัมภาษณ์ตามวิธีการดังกล่าวนี้ นับเป็นการช่วยสร้างประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการสัมภาษณ์ให้ผู้วิจัยได้อย่างดีวิธีหนึ่งด้วย

จากวิธีการที่ได้มาซึ่งกรอบการสัมภาษณ์ และการทดลองสัมภาษณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมั่นใจว่าแบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการครั้งนี้ มีความเหมาะสมและครอบคลุมอนาคตภาพของหอพักนิสิตมากพอที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ฉบับ คือ

2.1 แบบสอบถามที่ใช้ในการถามผู้รู้กลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเสริมประกอบข้อมูลการให้สัมภาษณ์ให้ครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น ได้จากการคัดเลือกแนวโน้มส่วนที่ผู้รู้กลุ่มนี้ให้สัมภาษณ์ในด้านนโยบายและแนวโน้มที่เป็นแนวทางปฏิบัติอย่างกว้างๆ เกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของหอพักนิสิตที่ผู้บริหารและนักวิชาการน่าจะรู้หรือเชี่ยวชาญ โดยสังเกต

จากข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ของผู้รู้กลุ่มนี้เป็นเกณฑ์ ด้วยเหตุผลตามหลักธรรมชาติที่ว่ามนุษย์ส่วนใหญ่โดยทั่วไปมักจะคิดถึงแต่ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับตนเองโดยตรง หรือที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ และสนใจเป็นหลักใหญ่ (พันธสุริย์ ลดาวัลย์ และคณะ 2527 : 52) ทำให้ได้แนวโน้มสำหรับแบบสอบถามฉบับนี้ จำนวน 51 ข้อ

รายละเอียดของแบบสอบถามปรากฏในภาคผนวก

2.2 แบบสอบถามที่ใช้ในการถามผู้รู้กลุ่มปฏิบัติการเกี่ยวกับหอพักนิสิต แบ่งเป็น

2.2.1 แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลรอบที่ 2 ภายหลังจากการ

เก็บข้อมูลรอบแรกด้วยการสัมภาษณ์

2.2.1.1 ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมิน

ค่า จำนวน 129 ข้อ โดยมีจำนวนข้อในแต่ละด้านดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการจัดหอพักนิสิต 4 ข้อ
2. คุณลักษณะของนิสิตหอพักนิสิต 8 ข้อ
3. การบริหารงานหอพักนิสิต
 - 3.1 ระบบบริหารและบุคลากร 30 ข้อ
 - 3.2 การปกครองและกฎระเบียบ 11 ข้อ
4. การจัดกิจกรรมของหอพักนิสิต 23 ข้อ
5. อาคารสถานที่และการจัดบริการและสวัสดิการของหอพักนิสิต
 - 5.1 อาคารสถานที่ 15 ข้อ
 - 5.2 การจัดบริการและสวัสดิการ 17 ข้อ
6. ลักษณะของการจัดหอพักนิสิต 21 ข้อ

โดยในแต่ละด้านของแบบสอบถาม จะมีข้อคำถาม

"อื่น ๆ (โปรดระบุ)" ไว้ทุก ๆ ด้าน เพื่อป้องกันข้อคำถามที่สำคัญที่อาจจะยังมีไม่ครบถ้วนด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้รู้ที่ตอบแบบสอบถามทุกคนสามารถ เสนอแนะข้อคำถามต่างๆ ที่ต้องการให้เพิ่มเติมในแบบสอบถามรอบต่อไปได้

แบบสอบถามรอบนี้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ที่

แบ่งการตอบของแต่ละข้อกระทงออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประเภทอนาคตภาพ แบ่งเป็น 2 ช่องคือ

อนาคตภาพทางบวก หมายถึง ข้อกระทงหรือแนวโน้มนั้นเป็นแนวโน้มที่ดีที่พึงประสงค์

อนาคตภาพทางลบ หมายถึง ข้อกระทงหรือแนวโน้มนั้นเป็นแนวโน้มที่ไม่ดีที่ไม่พึงประสงค์

ส่วนที่ 2 ลำดับของความเป็นไปได้ แบ่งเป็น 5

ลำดับ แต่ละลำดับมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง ข้อกระทงหรือแนวโน้มนั้น มีความเป็นไปได้มากที่สุด ภายในปี พ.ศ. 2540

4 หมายถึง ข้อกระทงหรือแนวโน้มนั้น มีความเป็นไปได้มาก ภายในปี พ.ศ. 2540

3 หมายถึง ข้อกระทงหรือแนวโน้มนั้น มีความเป็นไปได้ปานกลาง ภายในปี พ.ศ. 2540

2 หมายถึง ข้อกระทงหรือแนวโน้มนั้น มีความเป็นไปได้น้อย ภายในปี พ.ศ. 2540

1 หมายถึง ข้อกระทงหรือแนวโน้มนั้น มีความเป็นไปได้น้อยที่สุด ภายในปี พ.ศ. 2540

2.2.1.2 คุณภาพของแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ดำเนินการสร้างโดย

1. อ่านรายงานการสัมภาษณ์ที่ได้จากการถอดเทป การให้สัมภาษณ์ของผู้รู้ทุกคนในแนวตั้ง คืออ่านของทีละคนตั้งแต่ต้นจนจบเป็นคน ๆ ไป ทั้งอนาคตภาพในทางบวก อนาคตภาพในทางลบ และอนาคตภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด แล้วจดแนวความคิดที่สำคัญของแต่ละคนแยกตามด้าน ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยไม่สำคัญก็ละไว้

2. นำบทสรุปที่ได้จากข้อ 1 มาอ่านในแนวนอนคืออ่านทีละด้านของทุกคน เช่น อ่านเรื่องการจัดกิจกรรมของหอพักนิสิต ก็อ่านเรื่องนี้ของทุกคนจน

หมด แล้วจึงเริ่มด้านใหม่เช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนครบทุกด้านพร้อมกับโน้ตย่อสรุปรวมทุกแนวความคิดไว้โดยไม่คำนึงถึงความคิดที่แนวความคิดนั้นได้รับการเสนอแนะ และส่วนไหนที่ซ้ำซ้อนกันก็จะตัดออก ทำให้สามารถจำแนกแนวความคิด รูปแบบของโครงสร้างหรือหัวข้อย่อยที่สำคัญของแต่ละด้านออกมาได้

3. นำข้อมูลที่ได้ในข้อ 2 ไปรวมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและวารสารทั้งหมด สร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม จากนั้นนำไปตรวจความตรงตามเนื้อหา ความครอบคลุมและการใช้ภาษาสื่อความเข้าใจ กับผู้เชี่ยวชาญด้านงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

รองศาสตราจารย์ ดร. สำเนาวิ ขจรศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติ จรรย์ยานนท์
อาจารย์ ประดับ นิลพังงา

และนำข้อ เสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วนำไปศึกษานำโดยทดลองสัมภาษณ์กับนิสิตหอพักกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่ผู้วิจัยได้ทดลองใช้แบบสัมภาษณ์ดังกล่าวแล้ว เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัยของแบบสอบถามในด้านความชัดเจนของข้อความ และความหมายของภาษาที่ใช้เพื่อสื่อความเข้าใจในทางปฏิบัติอีกครั้ง แล้วปรับปรุงแก้ไข และขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

จากขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมั่นใจว่าแบบสอบถามฉบับนี้เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพทั้งในด้านความครอบคลุม ความตรงตามเนื้อหา และการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย และเมื่อนำแบบสอบถามฉบับนี้ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบแอลฟา (Cronbach 1970 : 160) ปรากฏว่าได้ค่าความเที่ยง = 0.85

2.2.2 แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 3 ของการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ใช้ข้อความและวิธีการตอบ เช่นเดียวกับแบบสอบถามรอบที่ 2 แต่ได้เพิ่มเติมข้อกระทงที่ได้รับการเสนอแนะจากการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 ด้านวัตถุประสงค์ของการจัดหอพักนิสิต การบริหารงานของหอพักนิสิต การจัดกิจกรรมของหอพักนิสิต ลักษณะการจัดหอพักนิสิตด้านละ 1 ข้อ ด้านคุณลักษณะของนิสิตหอพักอีก 2 ข้อ และด้านอาคารสถานที่และการ

จัดบริการและสวัสดิการของหอพักนิสิต 3 ข้อ แบบสอบถามรอบนี้จึงมีจำนวนทั้งสิ้น 138 ข้อ และมีการแสดงค่าความถี่ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งที่ผู้รู้แต่ละท่านตอบในแบบสอบถามรอบที่ 2 ไว้ในแบบสอบถามรอบนี้ด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากหัวหน้าภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย เรื่องรูปแบบและกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยทำการชี้แจงรายละเอียดของการวิจัยกับผู้รู้ทุกคนด้วยตนเอง พร้อมทั้งขอทราบความสมัครใจในการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการวิจัยเรื่องนี้จากผู้ทั้งหมด 37 คน ปรากฏว่ามีผู้ยินยอมให้ความร่วมมือและนัดวันให้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 34 คน (ดังรายละเอียดในภาคผนวก) จำแนกตามประเภทได้ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนผู้รู้จำแนกตามประเภท

ผู้รู้	จำนวน
ผู้บริหาร	6
นักวิชาการ	2
รวมกลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการ	8
อนุสาสก์ ผู้ช่วยอนุสาสก์ หัวหน้าหน่วยหอพักนิสิต	12
นิสิตหอพัก	14
รวมกลุ่มปฏิบัติการ	26
รวมทั้งสิ้น	34

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีรายละเอียดแยกตามเทคนิควิธีการศึกษาดังนี้

1. เทคนิค EFR ซึ่งใช้กับผู้รู้กลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับอนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายในปี พ.ศ. 2540 โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ตามระเบียบวิธีของเทคนิค EFR กับกลุ่มตัวอย่างตามวันและเวลาที่ผู้รู้แต่ละคนและผู้วิจัยได้นัดหมายกันไว้ โดยมีผู้รู้กลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการให้สัมภาษณ์ จำนวน 6 ท่าน จากทั้งหมด 8 ท่าน เพราะผู้บริหารอีก 2 ท่าน ติดราชการ และมีความจำเป็นบางประการที่ไม่สามารถให้สัมภาษณ์ได้ในช่วงระยะเวลาที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบแรก ซึ่งในการนี้ผู้วิจัยได้ขออนุญาตอัดเทปการให้สัมภาษณ์ไว้เป็นความยาวโดยเฉลี่ยประมาณท่านละ 1 ชั่วโมง

1.2 ผู้วิจัยส่งรายงานการสัมภาษณ์ (Protocol) ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนกลับไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมด้วยตนเองอีกครั้ง และได้ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกับผู้รู้กลุ่มนี้ทั้งหมด 8 ท่าน โดยได้รับความร่วมมือจากผู้รู้ทุกท่านเป็นอย่างดีทั้งการปรับแก้ การให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในรายงานการสัมภาษณ์และการแสดงความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถาม

จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีของเทคนิค EFR ในครั้งนี้ นอกจากจะใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีคุณภาพดังที่กล่าวในเรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแล้ว การสัมภาษณ์โดยไม่กำหนดกรอบตายตัวให้ผู้ให้สัมภาษณ์ การใช้วิธีสรุปสะสม (Cumulative Summarization) กล่าวคือ ผู้สัมภาษณ์จะสรุปผลการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ฟังตลอดการสัมภาษณ์และการส่งรายงานการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องตามลำพังด้วยตนเองอีกครั้ง ทำให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้จากการใช้เทคนิค EFR ในครั้งนี้มีคุณภาพ ครอบคลุม และมีความตรงตามความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์อย่างแท้จริง

2. เทคนิค EDFR ซึ่งใช้กับผู้รู้กลุ่มปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้รู้กลุ่มนี้ จำนวน 26 ท่าน ด้วยแบบสัมภาษณ์และวิธีการเดียวกับข้อ 1.1 ของเทคนิค EFR ดังที่กล่าวแล้ว โดยผู้รู้กลุ่มปฏิบัติการนี้ให้สัมภาษณ์เป็นระยะเวลาประมาณท่านละ 2½ - 4 ชั่วโมง และส่วนมากการสัมภาษณ์จะเสร็จสิ้นในครั้งเดียว มีผู้รู้เพียง 3 ท่านเท่านั้นที่สัมภาษณ์ 2 ครั้ง

ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบนี้ประมาณ 2½ เดือน

2.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามรอบที่ 2 ซึ่งเป็นแนวโน้มนៃของอนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายในปี พ.ศ. 2540 ไปให้ผู้รู้ทุกคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทของอนาคตภาพพร้อมทั้งให้ประเมินระดับความเป็นไปได้ของแนวโน้มนៃแต่ละข้อ

ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบนี้ประมาณ 1 เดือน

2.3 นำแบบสอบถามรอบที่ 3 ไปให้ผู้รู้แต่ละคนแสดงความคิดเห็นด้วยการให้พิจารณาคำตอบแต่ละข้อของตนเองในรอบที่แล้วเปรียบเทียบกับคำตอบของกลุ่มทั้งหมดเพื่อตัดสินใจว่าจะยืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่ ในกรณีที่เปลี่ยนแปลงคำตอบหรือยืนยันคำตอบเดิมที่อยู่นอกขอบเขตของพิสัยระหว่างควอไทล์ ผู้วิจัยได้ขอร้องให้ผู้รู้แสดงเหตุผลประกอบด้วย

ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบนี้ จำนวน 26 ฉบับ ประมาณ 1½ เดือน ซึ่งใช้เวลามากกว่ารอบที่ 2 ทั้งนี้เพราะมีผู้รู้ 1 ท่านได้เดินทางไปราชการต่างประเทศ จึงต้องใช้เวลาในการส่งแบบสอบถามไปและกลับทางไปรษณีย์ แต่ทั้งนี้ก็ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่ง เพราะผู้รู้ท่านนี้ได้ตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนมา พร้อมเหตุผลประกอบการตอบคำถามอย่างละเอียด

การเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีของเทคนิค EDFR ครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 3 รอบ เพราะ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรม เอสพีเอส เอช เอช เอ็กซ์ (SPSSX-Statistical Package for the Social Science X) ตรวจสอบความแตกต่างระหว่างคำตอบของผู้รู้ในการตอบคำถามซ้ำในรอบที่ 2 และ รอบที่ 3 ด้วยการใช่วิธีทดสอบพาราเมตริก The Sign Test ปรากฏว่าทุกข้อกระทงไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคำตอบของผู้รู้ที่ตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 และ รอบที่ 3

การวิจัยครั้งนี้ นับได้ว่าได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากกลุ่มตัวอย่างเพราะผู้รู้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลตั้งแต่รอบแรกจนถึงรอบสุดท้ายครบทุกคนทั้งๆที่การแสดงความคิดเห็นแต่ละรอบจำเป็นต้องใช้เวลามากก็ตาม และจากขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัยของเทคนิค EDFR ตั้งแต่การสัมภาษณ์ซึ่งไม่จำกัดกรอบความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ และมีการสรุปให้ผู้สัมภาษณ์ฟังทุกครั้งทั้งจบแต่ละตอนหรือแต่ละด้านหรือการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่มีคุณภาพดังที่กล่าวไว้ในเรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยกับผู้รู้อีก 2 รอบ ช่วยให้ข้อมูลที่ได้มีความตรงตามความคิดเห็นของผู้รู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยมากยิ่งขึ้น และการที่ผู้วิจัย

ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยตลอด ทำให้เพิ่มความเชี่ยวชาญ ในการสัมภาษณ์และสามารถปรับกรอบการสัมภาษณ์ได้อย่างดี เพราะผู้สัมภาษณ์สามารถนำความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์คนแรก ๆ ไปถามคนต่อไปได้ทันที ทำให้ได้ทางเลือกในอนาคตของหอพักนิสิตมากขึ้น อีกทั้งยัง เป็นการขจัดปัญหา ความคลาดเคลื่อนของข้อมูลอันเนื่องมาจากความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้สัมภาษณ์ด้วยกันได้ด้วย นอกจากนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ที่ผู้วิจัยใช้วิธีแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ทำให้ได้พบปะกับผู้รู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยตลอดเวลา ซึ่งเกิดผลดี ดังที่ ไบรท์ (Bright 1972 : 52) กล่าวไว้ว่า การใช้วิธีการพบกับผู้เชี่ยวชาญและมีการติดตามตรวจสอบ เท่ากับ เป็นการบังคับให้ผู้เชี่ยวชาญจำเป็นต้องมีปฏิริยาย้อนกลับอย่างแข็งขันเกี่ยวกับ เหตุผล เบื้องหลังคำตอบ และเท่ากับ เป็นการปรับปรุงกระบวนการทำนายด้วย

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเป็น เครื่องชี้ได้ว่าข้อมูลที่ได้จากการใช้เทคนิค EFR และ เทคนิค EDFR ในการวิจัยครั้งนี้มีความน่าเชื่อถือได้สูงมากพอควร เพราะได้จากเครื่องมือที่มีคุณภาพตามกระบวนการสร้างเครื่องมือของผู้วิจัยและมีความตรงตามความคิดเห็นของผู้รู้ เนื่องจากมีการถามซ้ำหลายครั้งหลายรอบด้วยวิธีการที่เป็นระบบตามกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลของระเบียบวิธีการวิจัยเชิงอนาคตของทั้งสองเทคนิควิธีนี้

3. ข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับอนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ของหอพักนิสิตและของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการใช้เทคนิค EFR ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อเรื่องตามลำดับขั้นต่อไปนี้

1.1 นำรายงานการสัมภาษณ์ที่ได้รับการพิจารณาแก้ไขจากผู้ให้สัมภาษณ์มาผนวกกับผลการตอบแบบสอบถามของผู้ให้สัมภาษณ์ท่านนั้น เป็นรายๆ ไป กล่าวคือข้อมูลส่วนไหนที่ในรายงานการสัมภาษณ์ไม่มีแต่มีในแบบสอบถามก็จะนำข้อมูลนั้นมา เสริมกันไป หรือข้อมูลส่วนไหนที่ซ้ำกันก็จะนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการตอบแบบสอบถามมาเป็น เหตุผลประกอบ

ซึ่งกันและกัน และจัดแบ่งข้อมูลในแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

1. อนาคตภาพทางบวก ได้แก่ ข้อกระทงหรือแนวโน้มนั้นที่ผู้รู้ตอบในข้อ
สิ่งที่น่าจะจัดให้มีขึ้น ว่า ใช่
2. อนาคตภาพทางลบ ได้แก่ ข้อกระทงหรือแนวโน้มนั้นที่ผู้รู้ตอบในข้อ
สิ่งที่น่าจะจัดให้มีขึ้น ว่า ไม่ใช่
3. อนาคตภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ ข้อกระทงหรือแนวโน้มนั้นที่ผู้
ตอบในข้อ ลำดับความเป็นไปได้ ในระดับหมายเลข 4-5

ส่วนข้อกระทงใดที่ผู้รู้บางคนไม่ได้ตอบหรือตอบไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยก็ใช้วิธี
ซักถามทำความเข้าใจกับผู้รู้ท่านนั้นเป็นราย ๆ ไป

1.2 สรุปรวมอนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายในปี
พ.ศ. 2540 ซึ่งก็คือการสรุปรวมอนาคตภาพที่เป็นไปได้มากที่สุดของผู้รู้ทุกคนแยกตามหัวข้อ
เรื่อง ด้วยการนำแนวความคิดเกี่ยวกับอนาคตภาพทางบวกและอนาคตภาพทางลบของทุกคนมา
ประกอบการพิจารณาด้วยว่าอนาคตภาพของหอพักนิสิตนั้นมีแนวโน้มจะ เป็นไปในทางบวกหรือทาง
ลบมากกว่ากัน โดยพิจารณาความถี่ตามความเห็นของผู้รู้ด้วย

1.3 แนวโน้มนั้นเป็นอนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายในปี
พ.ศ. 2540 ตามความคิดเห็นของผู้รู้กลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการคือ แนวโน้มนั้นที่ผู้บริหารและ
นักวิชาการตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป มีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเป็นไปได้มากที่สุด ที่จะ
เกิดขึ้นกับหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายในปี พ.ศ. 2540

2. ข้อมูลที่ได้จากเทคนิคการวิจัยแบบ EDPR ของผู้รู้กลุ่มปฏิบัติการนั้นทำการ
วิเคราะห์ค่าสถิติ ร้อยละของความถี่ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ จากผลการตอบ
แบบสอบถามรอบที่ 3 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส ที เอส เอ็กซ์ (SPSSX-Statistical
Package for the Social Science X) และโปรแกรมภาษาโฟรแทน (Fortran
Programming) และแปลผลแต่ละข้อกระทงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้

2.1 ร้อยละของความถี่

ร้อยละของความถี่ที่ได้จากค่าตอบของกลุ่มผู้รู้ทั้งหมดในข้ออนาคตภาพ
ของแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็นอนาคตภาพทางบวกและอนาคตภาพทางลบนั้นแปลความหมายตาม
เกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้คือ

แนวโน้มนั้นที่ผู้รู้จำนวน 80% ขึ้นไปเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นอนาคตภาพทาง
บวก แสดงว่าแนวโน้มนั้นเป็นอนาคตภาพทางบวก

แนวโน้มที่ผู้รู้จำนวน 80% ขึ้นไปเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นอนาคตภาพทางลบ แสดงว่าแนวโน้มนั้นเป็นอนาคตภาพทางลบ

แนวโน้มที่ผู้รู้จำนวนน้อยกว่า 80% เห็นว่าเป็นอนาคตภาพทางบวกหรืออนาคตภาพทางลบ แสดงว่าแนวโน้มนั้นผู้รู้มีความเห็นไม่สอดคล้องกัน และไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นอนาคตภาพทางใด

2.2 มัชยฐาน

ค่ามัชยฐานที่ทำได้จากคำตอบของกลุ่มผู้รู้ทั้งหมด แปลความหมายตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้คือ

2.2.1 ค่ามัชยฐานต่ำกว่า 3.50 หมายความว่ากลุ่มผู้รู้มีความเห็นว่าแนวโน้มนั้นมีค่าของความเป็นไปได้ไม่สูงพอที่จะเป็นอนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภายในปี พ.ศ. 2540 กล่าวคือ

ค่ามัชยฐานต่ำกว่า 1.50 หมายความว่ากลุ่มผู้รู้เห็นว่าแนวโน้มนั้นมีความเป็นไปได้น้อยที่สุด

ค่ามัชยฐานอยู่ในช่วง 1.50 ถึง 2.49 หมายความว่ากลุ่มผู้รู้เห็นว่าแนวโน้มนั้นมีความเป็นไปได้น้อย

ค่ามัชยฐานอยู่ในช่วง 2.50 ถึง 3.49 หมายความว่ากลุ่มผู้รู้เห็นว่าแนวโน้มนั้นมีความเป็นไปได้ปานกลาง

2.2.2 ค่ามัชยฐานสูงกว่าหรือเท่ากับ 3.50 หมายความว่ากลุ่มผู้รู้มีความเห็นว่า แนวโน้มนี้มีค่าของความเป็นไปได้สูงพอที่จะเป็นอนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายในปี พ.ศ. 2540 กล่าวคือ

ค่ามัชยฐานอยู่ในช่วง 3.50 ถึง 4.49 หมายความว่ากลุ่มผู้รู้เห็นว่าแนวโน้มนั้นมีความเป็นไปได้มาก

ค่ามัชยฐานอยู่ในช่วง 4.50 ถึง 5.00 หมายความว่ากลุ่มผู้รู้เห็นว่าแนวโน้มนั้นมีความเป็นไปได้มากที่สุด

2.3 พิสัยระหว่างควอไทล์

ผู้วิจัยคำนวณหาค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับควอไทล์ที่ 3 ถ้าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ของข้อกระทง หรือของแนวโน้มใดมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.5 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้รู้ที่มีต่อแนวโน้มนั้นสอดคล้องกัน (Consensus) ถ้าพิสัย

ระหว่างควอไทล์ของแนวโน้มใดมีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้ที่มีต่อแนวโน้มนั้นไม่สอดคล้องกัน

สำหรับการสรุปรวมอนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภายในปี พ.ศ. 2540 ตามความคิดเห็นของผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำแนวโน้มที่เป็นอนาคตภาพของหอพักนิสิต ตามความคิดเห็นของผู้ร่วกลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการ เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบกับแนวโน้มที่เป็นอนาคตภาพของหอพักนิสิตตามความคิดเห็นของผู้ร่วกลุ่มปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยได้ เสร็จแนวโน้มที่เป็นอนาคตภาพของหอพักนิสิตตามความคิดเห็นของผู้ร่วกลุ่มปฏิบัติการ เฉพาะในส่วนที่ไม่มีในแบบสอบถาม หรือการให้สัมภาษณ์ของผู้ร่วกลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการให้เป็นอนาคตภาพของหอพักนิสิตด้วย ในขณะที่เดียวกันก็จะสรุปความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างผู้ร่วกลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการกับผู้ร่วกลุ่มปฏิบัติการโดยพิจารณาเฉพาะข้อความที่มีในแบบสอบถามของผู้ทั้ง 2 กลุ่มว่า มีข้อความใดบ้างที่ผู้ร่วกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเห็นว่า เป็นอนาคตภาพของหอพักนิสิต ในขณะที่ผู้ร่วอีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่าไม่เป็นอนาคตภาพของหอพักนิสิต

3. ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์หาแนวโน้มโดยวิธีเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Moving average) และวิธีกำลังสองน้อยสุด (Least squares)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย